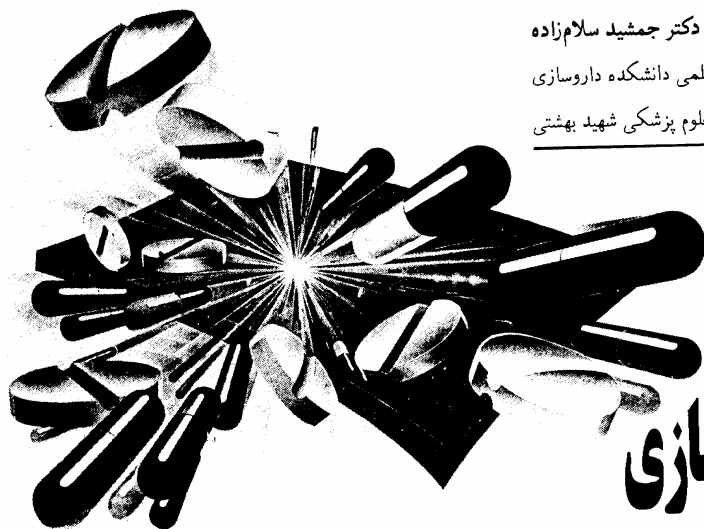

دکتر جمشید سلام‌زاده

عضو هیئت علمی دانشکده داروسازی

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

انقلاب داروسازی

اصولاً برای پیشرفت و توسعه در هر زمینه‌ای لازم است اصلاحات و تجدیدنظرهایی در قالب یک چارچوب سازمان یافته و از پیش تعیین شده انجام گیرد. این مسئله همه جانبه بوده و کلیه امور سیاسی فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، علمی، نظامی و ... را شامل می‌شود. بطوریکه می‌دانیم وقتی صحبت از اصلاحات یا رفرم می‌شود، هدف انجام تغییراتی در سیستم موجود در جهت بهتر و مطلوبتر شدن آن می‌باشد. پس لازمه رفرم این است که ما در ابتدا یک سیستم و چارچوب مشخص را در دست داشته باشیم، و این غیر از آن چیزی است که در انقلاب یا دگرگونیهای کلی و زیربنایی با آن مواجهیم. وقتی از انقلاب صحبت می‌کنیم دیگر نمی‌توانیم به تغییرات روبنایی و سطحی بسنده کنیم.

با نگرشی بر داروسازی در کشورمان به این نتیجه خواهیم رسید که داروسازی در کشور ما بخصوص قبل از انقلاب اسلامی چارچوب و جایگاه قابل قبول و مطلوبی را نداشته و حتی تشکیلات منسجمی که مستقلاً بوسیله پژوهشگران و داروسازان کشور خودمان کنترل و مدیریت گردد نیز وجود نداشت. به

عبارت دیگر ما حتی از یک سیستم منظم به نام سیستم داروسازی نیز برخوردار نبودیم تا بتوانیم به انجام اصلاحات و تجدیدنظر در آن دل خوش کنیم.

خوشبختانه پس از انقلاب، مدیریت داروسازی در کشورمان به دست داروسازان متعهد و دلسوز سپرده شد و شاید بتوان گفت که اولین و بهترین ثمره این سازمان جدید، اجرای طرح ژنریک بود. در واقع با اجرای طرح ژنریک پایه و زیربنای داروسازی در کشور ما شکل گرفت. به عبارت دیگر ما چارچوب لازم برای بهبود وضعیت داروسازی کشورمان را تشکیل داده‌ایم. ولی آنچه که مایه تاسف است این است که علی‌رغم در دست داشتن این چارچوب محکم، هنوز آنطور که باید و شاید پیشرفتهای قابل توجهی را در پرورش و به بار نشاندن آن نداشته‌ایم. هنوز آموزش دانشجویان داروسازی، انجام تحقیقات در زمینه سنتز و بررسی اثرات فارماکولوژیک داروهای جدید، تحقیقات در زمینه سنتز مواد اولیه دارویی، تحقیقات در زمینه فرمولاسیون مطلوبتر داروها، شکل مطلوب و سازمان یافته به خود نگرفته

■ لازم است که با ایجاد گرایش بالینی در دروس رشته داروسازی در جهت افزایش اطلاعات بالینی داروسازان اقدامات مثبت و عاجلی انجام پذیرد.

است. هر چند که وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اقدامات مثبتی را در جهت تربیت متخصصین مربوطه از طریق اعزام دانشجوی و یا آموزش در داخل کشور انجام داده است. فارغ التحصیلان داروسازی علی‌رغم بالا بودن اطلاعات دارویی، فارماسیوتیکی و فارماکولوژیکی، از نظر بالینی و تماس مستقیم با بیمارها در سطحی پایین و تئوریک قرار دارند. بطوریکه در مواجهه با علائم بالینی یک بیماری و تجویز دارو برای بیمار این ضعف کاملاً مشهود می‌باشد. (البته عکس این وضعیت را به عنوان یک معضل در آموزش دانشجویان رشته پزشکی می‌توان مشاهده نمود). لازم است که با تغییر سیستم آموزشی داروسازی از یک سو و با وضع کردن قوانین مناسب و حمایت معقول و مناسب داروساز از سوی دیگر، داروساز را به عنوان راهنمای بیمار و مشاور پزشک و سایر اعضای تیم درمانی در جایگاه واقعی و شایسته خود قرار دهیم. باین ترتیب لازم است که با ایجاد گرایش بالینی در دروس رشته داروسازی در جهت افزایش اطلاعات بالینی داروسازان اقدامات مثبت و عاجلی انجام پذیرد. متأسفانه روند کنونی در جهت انزوای داروسازان بوده و این زنگ خطری برای جامعه بهداشتی کشورمان محسوب می‌شود.

در رابطه با مواد اولیه دارویی به استثناء چند مورد در سایر موارد تقریباً کلیه نیازهایمان را از خارج از کشور تأمین می‌کنیم که این خود باعث خروج میلیونها

دلار ارز از کشور در سال می‌گردد. در این رابطه می‌توان با تخصیص بودجه و امکانات لازم، پژوهشگران و متخصصین بسیار مستعد حاضر در کشورمان را در ارائه راههای عملی طرحهای سنتز و تولید انبوه برخی از مواد اولیه دارویی هر چه بیشتر یاری نمود.

در زمینه صنعت داروسازی نیز لازم است هم در زمینه ساخت دستگاههای تولید دارو و هم در رابطه با بهینه‌سازی فرمولاسیونهای دارویی برای افزایش کیفیت و بازدهی بدنی آنها از مهندسين و متخصصين امر کمک گرفته و امکانات کافی را در راه تحقیقات در اختیارشان بگذاریم. متأسفانه اقدامات ما تاکنون در این زمینه در حد کپی برداری و مشابه‌سازی بوده است و تقریباً هیچ طرح، روش و فرمولاسیون یا داروی جدیدی را به جهان داروسازی عرضه نداشته‌ایم.

■ فارغ التحصیلان داروسازی علیرغم بالا بودن اطلاعات داروئی شان، از نظر بالینی و تماس مستقیم با بیمارها در سطحی تئوریک قرار دارند.

در پایان باید توجه داشت که جهان ما، اکنون جهان رقابت در جهت بهبود کیفیت و کمیت و تسخیر بازارهای جهانی است و با توجه به سرعت شگفت‌انگیز کشورهای پیشرفته در تمامی زمینه‌ها از جمله داروسازی، روزی فرا خواهد رسید که ما خلاء بزرگی را نسبت به صنایع و علوم داروئی کشورهای پیشرفته داشته باشیم که پر کردن این خلاء در آن زمان بسیار گرانتر از پیش‌بینی و کنترل آن در حال حاضر تمام خواهد شد، و چه بسا که امکان پذیر نخواهد بود. به امید روزی که بحق مدعی اتجام «انقلاب داروسازی» برای آیندگانمان باشیم.